

بررسی و تحلیل نقدهای فمینیستی ادبیات کودک و نوجوان در نشریه تخصصی کتاب ماه کودک و نوجوان (۱۳۷۶-۱۳۹۳)

دکتر عاطفه جمالی^{*۱}

الهام جمشیدی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۷/۵

چکیده

نقد فمینیستی، بخشی از گفتمان فمینیستی است که در پی تجدید نظر در معیارهای نقد و ایجاد سنتی زنانه در ادبیات است. بررسی نقدهای فمینیستی نشریات تخصصی، نقش مهمی در شناسایی مسیر این گرایش در ادبیات کودک و نوجوان و تبیین نقاط قوت و ضعف نقد و نظریه فمینیستی در آرای منتقدان دارد. در این مقاله، در ضمن پژوهشی کیفی و با روش توصیفی و تحلیل محتوای قیاسی استقرایی، مقالاتی که در فاصله سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۳ در کتاب ماه کودک و نوجوان با رویکرد فمینیستی نقد شده‌اند، بررسی می‌شود و تلاش می‌شود نمایی از وضعیت نقدهای فمینیستی در این نشریه به تصویر کشیده شود. در مجموع از میان ۱۰۷۳ مقاله، ۲۷ مقاله با این رویکرد نقد شده‌اند. زمان، به لحاظ کمی و کیفی، بر نقدها تأثیرگذار بوده‌است. منتقدان زن پرکارترند. پرکاربردترین مؤلفه‌های فمینیستی برگرفته از گرایش‌های لیبرال و تا حدی رادیکال هستند. گرایش به نقد انگلیسی-آمریکایی بیش از دیگر گرایش‌ها است. پرتکرارترین مضمون، نقد مردسالاری و جنبه‌های آن است. برگزیدن عنوان و مقدمه مناسب برای بحث، توجه به نام و تصویر روی جلد اثر، دسته‌بندی موضوعی و درنهایت نتیجه‌گیری همسو با اهداف و ارائه پیشنهاد به مخاطبان و نویسندگان آثار خلاقه از نقاط قوت نقدها است. بی‌توجهی به نظریه‌های نقد فمینیستی ادبیات کودک، عدم استناد به رویکردهای فمینیستی در تحلیل آثار، عدم ارجاع به متن خلاقه برای تأیید مباحث نظری، سود نجستن از منابع دست‌اول و پرداختن به موضوعات نامرتبط با موضوع اصلی از عمده‌ترین اشکالاتی است که در مقالات دیده می‌شود.

واژگان کلیدی: نقد فمینیستی، ادبیات کودک و نوجوان، نشریات تخصصی، کتاب ماه کودک و نوجوان.

* jamali.atefeh@gmail.com

۱. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه هرمزگان

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی گرایش ادبیات کودک و نوجوان، دانشگاه هرمزگان